

U C H W A Ł A

SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

w 100. rocznicę utworzenia w Polsce instytucji kurateli sądowej

Naczelnik Państwa Józef Piłsudski dnia 7 lutego 1919 r. wydał dekret o utworzeniu sądów dla nieletnich w trzech miastach: Warszawie, Łodzi i Lublinie. Przy tych sądach utworzono też urząd stałych opiekunów sądowych, którzy po 10 latach funkcjonowania zostali przemianowani na kuratorów nieletnich. W ten sposób doszło w Polsce do ukształtowania instytucji, która początkowo zajmowała się pracą wychowawczą z nieletnimi dopuszczającymi się popełnienia czynów karalnych i rodzinami niewydolnymi wychowawczo, lecz z czasem zakres ich zadań został zwiększony i objął również osoby dorosłe, które dopuściły się popełnienia przestępstwa.

Proces odzyskiwania przez Polskę niepodległości w naszej historii był okresem szczególnie trudnym, gdyż nie tylko trwała odbudowa funkcji, które musi pełnić każde państwo, ale też przez kilka lat byliśmy zmuszeni prowadzić walki o kształt naszych granic. Walki, które miały dramatyczny przebieg. Nadto powstające państwo polskie musiało się zmierzyć z wieloma problemami ekonomicznymi, organizacyjnymi czy społecznymi. Jednym z tych problemów była przestępczość nieletnich, której wzrost często był konsekwencją działań wojennych. To co zasługuje na szczególną pochwałę, to fakt, iż ówczesne władze starając się przeciwdziałać problemowi sięgnęły po najlepsze światowe rozwiązania, czyli po wyspecjalizowane sądy zajmujące się nieletnimi i instytucję kurateli sądowej.

Po pierwszym dynamicznym okresie rozwoju instytucji kurateli sądowej w Polsce, w latach 30-tych XX wieku nastąpił regres, co przede wszystkim wynikało z trudności gospodarczych państwa polskiego. Po II wojnie światowej kuratelę sądową zaczęto odbudowywać i rozwijać. Początkowo opierano się wyłącznie na kuratorach społecznych, aby z czasem reaktywować także kuratelę zawodową. Doświadczenia funkcjonowania tej instytucji były na tyle obiecujące, iż kuratorom sądowym zaczęto powierzać kolejne zadania. Doszło do ukształtowania dwóch specjalizacji kuratorskich: kurator rodzinny -

zajmuje się wykonywaniem orzeczeń dotyczących spraw rodzinnych i nieletnich oraz kurator dla dorosłych - zajmuje się wykonywaniem orzeczeń w sprawach karnych.

Przełomowym wydarzeniem w funkcjonowaniu tej instytucji było uchwalenie 27 lipca 2001 r. ustawy o kuratorach sądowych. Doprowadziła ona do ukształtowania się w Polsce nowoczesnego modelu kurateli sądowej. Został on oparty na czytelnym zdefiniowaniu roli kuratora, któremu powierzono wykonywanie zadań o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnych, diagnostycznych, profilaktycznych i kontrolnych. Prawidłowej realizacji tych zadań sprzyjają: odrębna struktura organizacyjna, przyznanie kuratorom wielu uprawnień władczych (zaliczenie kuratorów dla dorosłych do organów postępowania wykonawczego) i zaliczenie ich do zawodów zaufania publicznego.

Należy uznać, iż ten model się sprawdził, jednak upływ czasu wskazuje też na potrzebę dokonania jego modyfikacji poprzez wyraźne ustawowe określenie roli kuratora rodzinnego w postępowaniu wykonawczym, zapewnienie kuratorom odpowiednich warunków pracy, w tym w szczególności obsługi biurowej, wprowadzenie rozwiązań zwiększających ich bezpieczeństwo w czasie wykonywania zadań w środowisku podopiecznych.

Należy uznać, iż model ten jest korzystny z punktu widzenia państwa i społeczeństwa, dlatego powinien być popierany i rozwijany.

Kuratorzy sądowi są służbą, która od wielu lat w istotny sposób korzystnie wpływa na bezpieczeństwo społeczeństwa, zmniejszenie przestępczości, ograniczenie patologii społecznych i demoralizacji nieletnich. Z uwagi na 100-lecie istnienia tego zawodu w Polsce pragniemy podziękować kuratorom sądowym za zaangażowaną pracę w służbie państwu i społeczeństwu polskiemu.

Uchwała polega opublikowaniu w dzienniku urzędowym „Monitor Polski”.